

l'Esbart pot continuar ha estat gràcies a uns quants nois i noies foresters. Sap greu, perquè el mateix esforç costa ensenyar a un grup de 10 que a un grup de 20, i és llàstima que no hi hagi més gent local, perquè si sembres en el mateix lloc és més fàcil que hi neixin més coses...

L'Esc.— Quantes actuacions heu fet?

J.C.— Hem portat una bona trajectòria des de que vam fundar-ho, d'ocasió de ballar no ens n'ha faltat. Portem cap a 90 ballades, i alguna vegada hem hagut de rebutjar-ne perquè no podíem fer-les.

L'Esc.— Parleu-nos de l'anada a Anglaterra.

J.C.— Va ser a l'any 1980 a través de la Montserrat Clavaguera, que viu a Ashford, i que anava a una acadèmia d'espanyols per aprendre l'anglès. Una nit van celebrar la Festa Espanyola, i tothom va aportar quelcom del seu poble. Ella, si-guent catalana, va aconseguir que un grup d'anglesos aprenguessin a ballar la sardana. Va tenir tant d'èxit que es van animar i l'any següent van fer una nit catalana. La Montserrat va pensar en nosaltres, ja que ens havia vist ballar per la Festa Major. Ens ho va proposar i vam buscar qui ens ajudés a finançar el viatge.

L'Ajuntament ens va ajudar amb 20.000 pessetes, la Caixa de la Diputació, els Bancs, els dansaires també vam posar-hi 2.500 pessetes cada u, vam obrir una subscripció d'acompanyants... A la ciutat d'Ashford, a Anglaterra, ens van pagar unes 60.000 pessetes. Vam fer grups de joves que van anar a la Generalitat a buscar pósters, llibres, coses turístiques... hi va haver gent que deixava articles típics... En les vetllades fèiem unes paradetes i amb això vam recollir unes pessetes, així ens va sortir el viatge bé. Els dansaires anaven allotjats en cases particulars. Quant a la música, en Lluís Albert va ser qui ens va acompanyar com a pianista.

L'Esc.— Quin acompanyament musical teniu?

J.C.— El pianista és una peça fonamental. Quan es va iniciar l'esbart la Faràndola vam tenir com a pianista en Lluís Mallart. Actualment l'acompanyament musical corre a càrrec d'en Lluís Albert i d'en Xiquet. És molt interessant l'assaig al piano perquè el pianista para o repeteix, segons es necessita, amb cinta sempre has d'estar reculant i buscant la música.

L'Esc.— Tenim entès que vos Margarida, no heu nascut a l'Escala?

Margarida Roca.— Vaig néixer a Barcelona, el 20 de març del 1927, i vaig viure sempre a Barcelona, fins que va esclatar la guerra i vaig passar una temporada a Vilafant i Vilabertran. El meu pare era fill de Figueres, molt empordanès. La meua mare era filla de Rupit, però quasi sempre va viure a Barcelona. Vaig passar moltes temporades, durant la meua infància, a l'Empordà.

L'Esc.— Quan va començar a treballar?

M.R.— A l'edat de tres anys vaig començar a fer gimnàstica, el meu pare n'era professor i teníem gimnasi propi. Com que era una cosa que jo l'havia viscut sempre, al cap de poc temps ja vaig començar a donar classes; vaig donar classes durant onze anys, treballant allà mateix, fins que em vaig casar. La feina m'agradava molt (donava classes de gimnàstica esportiva i correctiva i sóc professora de natació).

L'Esc.— Com vàreu entrar en contacte amb el món de la dansa?

M.R.— El meu pare, que coneixia molt a n'en Joan Comas, un dia em va proposar si volia anar a veure un assaig de dansa. He estat molt bellugadissa i em va agradar. Vaig començar als 16 anys. M'agradava molt i ho vaig demostrar perquè per a mí representava un bon sacrifici, ja que treballava de 3/4 de 8 del matí, a 2/4 de 3, i tornava a començar a 2/4 de 4 fins a les 9 del vespre, cada dia, i el dimecres i el divendres a les deu en punt havia de ser a l'esbart, assajàvem de 10 a 12.

Vaig fer moltes ballades, no les tinc apuntades, però van ser una infinitat. Els llocs on més m'ha agradat ballar són al Saló de Cent, al Palau de la Música i a Vic, a on una de les vegades que vam anar-hi vaig tenir la gran sort de ser la núvia del ball de Gitanes, de 24 parelles.

El mestre Comas va deixar l'Esbart Montserrat, i va fundar el que és actualment "Ballets de Catalunya". Jo el vaig seguir, i sóc una de les fundadores de Ballets de Catalunya. Si fos a Barcelona continuaria anant a l'Esbart; molts dansaires que llavors ballaven amb mí encara continuen anant-hi; són antics dansaires, però quan convé també ballen. Nosaltres en som socis. Ballets de Catalunya és un dels esbarts que conserva més les nostres danses tal com es ballaven; no busca el teatre sino que busca l'autenticitat.

L'Esc.— Quan va venir a l'Escala?

M.R.— Al casar-me l'any 1953. Per aquest temps no hi havia cap esbart a

l'Escala. Al 1955 va néixer l'Ildefons, al 1957 la Montserrat, i vaig passar aquesta època amb la mainada, ja que no es pot fer res.

L'Esc.— Quan va començar a ensenyar de ballar als petits?

M.R.— M'agrada molt la mainada, tan és així que fa cinc anys vaig proposar a n'en Josep, el meu home, a veure si li semblava bé que agafés un grupet de mainadeta per ensenyar-li a ballar, perquè volia sentir-me l'esbart més meu. Veureu, donem classes tots dos, jo tinc cura dels punteigs, i ell dels muntatges, jo no sabia, segurament, donar les explicacions de totes aquestes coses, em vindria molt de nou, però va venir un moment en que jo necessitava sentir-me una cosa meua; i com que ja us he dit que m'agrada molt la mainada per mí no va resultar ni resulta cap sacrifici i ha estat una sort, ja que malgrat que de nens d'aquí a l'Escala en van venir, van plegar, en canvi els d'Albons han tingut perseverància i són els que ara ballen amb els grans. Aquestes classes les dono amb la nena de'n Pibernat, la M.ª Carme de pianista.

L'Esc.— Quants nens teniu?

M.R.— Amb els petits, continuem assajant els dissabtes a la tarda i en un promig d'unes vint i tantes nenes, crec que aquest any acabarem tenint sis nois. És molta la diferència, als nens els costa més, un amb els altres se'n riuen...

L'Esc.— També feu altres activitats, veritat Margarida?

M.R.— Canto a la Coral, o sigui que, a can Clos, cantem i ballem. Hi canto des de fa 11 anys, que és quan es va fundar. La fundarem la Sra. Roser, la Paquita Amer i jo, amb una colla de nenes joves que tenien d'onze a tretze anys; hi havia la Ramona Viella, la Montserrat Xifra, la Montserrat Clos, la Montserrat Simón... Per cert la meua desafinava força.

L'Esc.— Josep, quan comença per vos l'afició pel cinema i la fotografia?

J.C.— Sempre ens hem dedicat a una activitat o altre. En el lapsus, després d'haver plegat l'esbart que havia

Sta. Caterina, any 1950.